

Obr. 5 Erb arcibiskupa

J. Selepčeniho—Pohronca

Hrdo sa hlásil k svojej národnosti. Medzi prvými upozornil na význam cyrilometodskej tradície a príspevok Slovákov do formujúceho sa svätoštefanského Uhorského štátu.

V roku 1667 sa stáva kráľovským miestodržiteľom Uhorska a v roku 1670 miestokráľom Uhorska. Za záchranu Viedne pred tureckou expanziou získava Selepčeni titul „Conservator Viennae“ – Záhranca Viedne.

Zomiera 14. januára 1685 ako 92-ročný v Letoviciach pri Blansku na Morave. Pochovaný je v Rakúsku v Mariazell.

Celoživotné dielo Juraja Selepčeniho-Pohronca bolo orientované na dva smery – ako kňaz, arcipastier prehlbuje rekatolizačné úsilie a – ako politik a diplomat sa snaží odvrátiť expanziu Turkov v strednej Európe.

Celý život Selepčeniho bol zasvätený - právu duše žiť nábožne v Kristovi a – právu slobody nechať sa zotročiť Turkami.

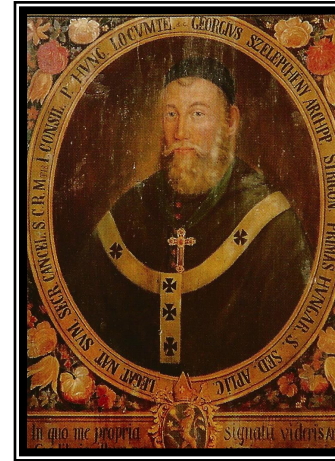
Aj týmto skromným bulletinom splácame dlh poznaniu veľkého človeka slovenského pôvodu. Úcta k minulosti v prítomnosti je zárukou budúcnosti.

Zostavil: Dr. Jarolím Koprda, CSc., historik

Grafická úprava: Mgr. Veronika Bilicová

Vydáva: Dom Matice slovenskej v Nitre. 2015

Spoločnosť Juraja Selepčeniho - Pohronca. 2015

Obr. 1 Juraj Selepčeni—Pohronec

HISTÓRIA A MY!

Čo nebolo v učebniciach histórie?

JURAJ SELEPČENI – POHRONEC

Vkladom Slovákov do európskej histórie a pokladnice kresťanstva v 17. storočí bola osobnosť Juraja Selepčeniho – Pohronca. Značnou mierou sa svojou arcipastierskou, štátnickou a diplomatickou činnosťou pričínal o porážku Osmanskej ríše a zastavenie tureckej expanzie v strednej Európe.

Život a dielo arcibiskupa – primasa, ale aj miestokráľa Uhorska Juraja Selepčeniho potvrdzujú, že cirkev aj v časoch ťažkého tureckého pustošenia počas takmer 150 rokov bola oporou prežitia nášho národa, ale aj krajín strednej Európy.

Viacerí historici zaraďujú Selepčeniho medzi najväčších štátnikov a diplomatov svojej doby, ako osobnosť európskeho významu. Potvrdzujú to historické dokumenty z archívov vatikánskych, rakúskych, nemeckých, poľských, maďarských, ale aj našej diecézy v Nitre.

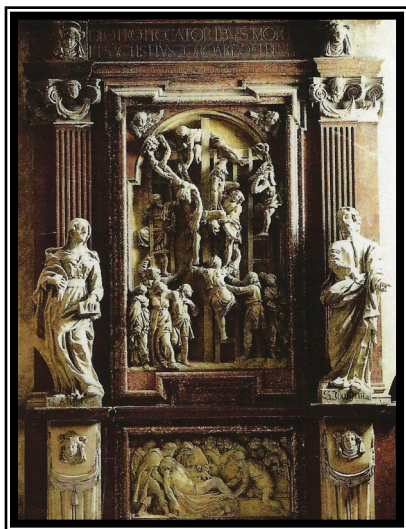
Položme si niektoré pragmatické otázky –

Čo to bola za osobnosť, ktorá za diplomatické služby rakúsko-uhorskej monarchie dostala prezývku „uhorský Richelien“?

Juraja Selepčeniho takto porovnávali s významným diplomatom a štátnikom Francúzska.

Čo to bola za osobnosť, ktorá v roku 1683 po porážke Turkov pri Viedni dostala titul „Conservator Viennae“ – Záhranca Viedne?

Tieto a mnohé ďalšie otázky lepšie pochopíme, ak si stručne priblížime jeho životnú dráhu, jeho osudy a celý životopisný profil.

Obr. 2 Nitra – katedrálny chrám

Bazilika sv. Emeráma

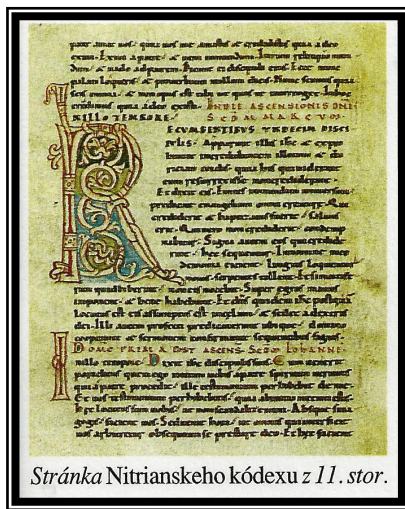
Unikátny oltár dolného kostola – *Snímanie z kríža* od Salzburškého sochára Johanna Pernegera.

Dolný predel oltára, reliéf – *Kladenia do hrobu* - autorstvo sa pripisuje talianskemu sochárovi Donatellovi. Vznikli na objednávku nitrianskeho biskupa Juraja Selepčeniho – Pohronca (1648 – 1662).

Obr. 3, 4 Evanjeljár – Nitriansky kódex

Bol napísaný okolo roku 1083. Je to najstaršia a najvzácnejšia rukopisná pamiatka na Slovensku. Nitrianskemu chrámu ju daroval Juraj Selepčeni – Pohronec a preto sa často nazýva *Selepčeniho kódex*.

Stránka Nitrianskeho kódexu z 11. stor.

Do ťažkých časov 16. a 17. storočia, plných tureckého plienenia, stavovských povstaní a náboženských nepokojov na Požitaví v malej dedinke – Slepčany, 24. apríla 1593 sa narodil malý Juraj Selepčeni.

Krst Juraja sa uskutočnil v malom drevenom kostolíku vo Vieske nad Žitavou, pretože kostolík v Slepčanoch, ale aj farský kostol v Tesároch nad Žitavou boli pri nájazdoch Turkov vypálené, zničené.

Jeho otec bol vrchným pastierom na veľkostatku ostrihomskej kapituly v Malých Slepčanoch. Bola to chudobná rodina s ťažkými osudmi.

Pri nájazde Turkov v júni 1599 na Pohronie sa naspäť na juh vracali Požitavím. Pri lúpežnom prepade pri pasení dobytku a oviec Turci zabili otca i matku Juraja Selepčeniho. Po rodičoch zostalo šesť sirôt.

Bol to katastrofický zážitok pre malého 6-ročného Juraja, ktorý bol priamym svedkom tejto udalosti a videl svojich rodičov zomierať pod tureckými šablami.

Zaujímavý bol aj ďalší osud Selepčeniho a jeho cesta za vzdelaním. Vo svojej autobiografii píše o veľkom zlome vo svojom živote a cestou za vzdelaním. Pri vizitácii arcibiskupského majetku Peter Pazmáň, ostrihonský arcibiskup, zbadal chlapca, ktorý do prachu cesty paličkou načrtával koč s koňmi. Pazmáň vybadal jeho talent a vzal ho do Trnavy. Tu Selepčeni na náklady svojho dobrodincu študoval na jezuitskom gymnáziu. Jeho túžba stať sa kňazom sa splnila v rokoch 1627 – 1634 po štúdiách v Ríme. Juraj Selepčeni na záver štúdia exceloval a získal dva doktoráty, z filozofie a teológie. Tu sa začína prejavovať aj ako grafik.

Krivka života Juraja Selepčeniho – Pohronca rapídne stúpala – 1635 – farárom v Senci, 1642-43 – titulárnym biskupom novijským, čaňadským a pätkostolným, 1644 – vesprémským a jágerským biskupom. V rokoch 1648-1666 je nitrianskym biskupom. V roku 1657 sa stáva kaločským arcibiskupom a v roku 1666 je ustanovený za ostrihonského arcibiskupa a uhorského primasa hodnosťami najvyššieho predstaviteľa cirkvi v Uhorsku.